

บทที่ 5

ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของศัพท์

เมื่อผู้วิจัยได้เปรียบเทียบการใช้ศัพท์ในภาษาดั้งสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสงขลาแล้ว ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเพิ่มเติมว่า ศัพท์ที่ภาษาดั้งย้อยทั้งสามใช้เหมือนกัน ทั้งหมดแบ่งออกเป็นประเภทใดหรือไม่ อย่างไร และศัพท์ที่ภาษาดั้งย้อยทั้งสามใช้แตกต่างกันนั้นมีสาเหตุมาจากอะไร นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสนใจที่จะศึกษาว่า หน่วยอรรถหมวดคติใน 16 หมวดที่ผู้วิจัยได้แบ่งไว้ เป็นหน่วยอรรถที่ภาษาดั้งย้อยทั้งสามมักแทนด้วยศัพท์เดียวกัน และหมวดคติเป็นหน่วยอรรถที่ภาษาดั้งย้อยเหล่านี้มักแทนด้วยศัพท์ที่แตกต่างกัน

5.1 ศัพท์ที่ภาษาดั้งย้อยทั้งสามใช้เหมือนกัน

ผู้วิจัยพบว่าศัพท์ที่ภาษาดั้งย้อยทั้งสามใช้เหมือนกัน สามารถแบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

ประเภทแรก ได้แก่ศัพท์ที่เป็นศัพท์ไทยถิ่นใต้โดยเฉพาะ เช่น หน่วยอรรถ "รากแก้ว" ภาษาดั้งย้อยทั้งสามจะแทนด้วยศัพท์เดียวกัน คือ รากใจ หน่วยอรรถ "กะลา" ก็จะใช้แทนด้วยศัพท์เดียวกัน คือ ทรก หน่วยอรรถ "ประชด" แทนด้วยศัพท์ 2 ศัพท์ในภาษาดั้งย้อยทั้ง 3 คือ ทว่าแตก และ ชมเหง

ประเภทที่สอง ได้แก่ศัพท์ที่เป็นศัพท์ที่เหมือน หรือคล้ายคลึงกับศัพท์ไทยถิ่นกลาง เช่น หน่วยอรรถ "ใบ" หรือ หน่วยอรรถ "ซา" ภาษาดั้งย้อยทั้งสามก็จะแทนด้วยศัพท์เดียวกันคือ ใบ และ ซา เป็นต้น

ประเภทที่สาม ได้แก่ศัพท์ที่แทนหน่วยอรรถเดียวกัน ศัพท์หนึ่งเป็นศัพท์ไทยถิ่นกลาง ส่วนอีกศัพท์หนึ่งเป็นศัพท์ไทยถิ่นใต้ เช่น หน่วยอรรถ "แคร่" ภาษาดั้งย้อยทั้งสาม แต่ละถิ่นจะแทนด้วยศัพท์ 2 ศัพท์ที่เหมือนกันคือ แคร่ กับ ร้าน

อย่างไรก็ตามศัพท์ที่อยู่จำนวนหนึ่งซึ่งยากที่จะตัดสินว่าเป็นศัพท์ไทยถิ่นใต้ หรือเป็นศัพท์ที่คล้ายคลึงกับศัพท์ไทยถิ่นกลาง ผู้วิจัยจึงไม่สามารถที่จะระบุจำนวนที่แน่นอนของศัพท์

แต่ละแบบไว้ แต่จากข้อมูลที่ได้อีกวิชาวิจัยในครั้งนี้พบว่า ศัพท์ที่ภาษาถิ่นทั้งสามใช้เหมือนกัน นั้น เป็นศัพท์ที่ปรากฏอยู่เป็นจำนวนมากที่สุดในทุก ๆ หมวด และหมวดที่มีการใช้ศัพท์ เหมือนกันมากที่สุด ใกล้เคียงหมวดที่เกี่ยวกับคำเรียกเวลา วัน และปี หมวดที่เกี่ยวกับ คำบุพบท และหมวดที่เกี่ยวกับคำจำนวนนับตามลำดับ

5.2 ศัพท์ที่ภาษาถิ่นย่อยทั้งสามใช้แตกต่างกัน

ศัพท์ที่ภาษาถิ่นทั้งสามใช้แตกต่างกันนั้น มีความแตกต่างกันอยู่ 2 ประเภทคือ ประเภทแรก ใกล้เคียงศัพท์ที่ทุกถิ่นใช้แตกต่างกันทั้งหมด ส่วนประเภทที่สอง ใกล้เคียงศัพท์ที่ถิ่นใด ถิ่นหนึ่งใช้แตกต่างออกไปแต่เพียงถิ่นเดียว ศัพท์ที่แตกต่างกันทั้ง 2 ประเภทดังกล่าว ผู้วิจัย พบว่าลักษณะของความแตกต่างนั้นมีไ้มาจากสาเหตุเดียวกัน แต่อาจเนื่องมาจากสาเหตุใด สาเหตุหนึ่งซึ่งจะกล่าวถึงไว้ดังต่อไปนี้

5.2.1 สภาพภูมิศาสตร์ จากการศึกษาค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับภาษาต่าง ๆ นักภาษาศาสตร์ทั้งหลายพบว่า สภาพภูมิศาสตร์เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการใช้ภาษาแตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้ที่อยู่ต่างถิ่นกันมักจะพูดภาษาแตกต่างกันออกไป จากการพิจารณาข้อมูลที่มีอยู่ ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้ศัพท์แตกต่างกันทั้ง 3 ถิ่นอยู่ร้อยละ 6.27 ของหน่วยบรรดทั้งหมด ซึ่งเป็นอัตราที่ค่อนข้างต่ำ ผู้วิจัยเห็นว่าที่เป็นเช่นนี้เพราะจังหวัดทั้งสามมีอาณาเขตติดต่อกัน ประชาชนในจังหวัดทั้งสามสามารถติดต่อกันได้โดยสะดวกทั้งทางบกและทางน้ำ การใช้ศัพท์ ที่แตกต่างกันประเภท สก./ นศ./ สข. นั้น เมื่อพิจารณาศัพท์ตามกลุ่มความหมายแล้ว ปรากฏว่า ส่วนใหญ่จะเป็นศัพท์ในหมวดที่ 5 : พืชและสัตว์ในท้องถิ่น เช่น หน่วยบรรด "มะกล่ำ" ภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานีแทนกล้วยศัพท์ ตากล่ำ ส่วนนครศรีธรรมราชแทนกล้วยศัพท์ ไม้ไฟ กับ ไม้กล่ำ และสงขลาแทนกล้วยศัพท์ ต้นกล่ำ หรือหน่วยบรรด "ปลาตาเดียว" ภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานีแทนกล้วยศัพท์ ปลาลิ้นหมา ส่วนนครศรีธรรมราชแทนกล้วยศัพท์ ปลาพรก และสงขลาแทนกล้วยศัพท์ ปลาใบไม้ เป็นต้น ผู้วิจัยเห็นว่าความแตกต่างของศัพท์ประเภทนี้ น่าสนใจมาก เพราะเป็นศัพท์ที่แบ่งถิ่นระหว่างภาษาถิ่นทั้งสาม น่าจะได้มีการศึกษาค้นคว้า เพิ่มเติมและนำไปศึกษาต่อไปในเชิงภูมิศาสตร์คำศัพท์

5.2.2 วัฒนธรรม ประเพณี และความเป็นอยู่ กล่าวได้ว่า วัฒนธรรม ประเพณีและความเป็นอยู่ เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการใช้ภาษาแตกต่างกัน กล่าวคือ คนที่อยู่ต่างถิ่นกัน มักจะมีวัฒนธรรม ประเพณีและความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันไปตามสิ่งแวดล้อม นั้น ๆ คิวบ ผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่า การใช้ศัพท์แตกต่างกันในภาษาถิ่น ทั้งสามนั้น ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากความแตกต่างในเรื่องของวัฒนธรรมและความเป็นอยู่

ก) ระบบเครือญาติ ระบบเครือญาติแตกต่างกันในภาษาถิ่นทั้งสามได้แบ่ง อยู่ในการใช้คำเรียกญาติที่แตกต่างกันในแต่ละถิ่น กล่าวคือ ผู้วิจัยพบว่าภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานี ให้ความสำคัญแก่ญาติฝ่ายพ่อกับญาติฝ่ายแม่ต่างกัน กล่าวคือ ใช้ศัพท์ ป้า เรียกพี่สาวของพ่อ แต่ใช้ศัพท์ แม่ใหญ่ เรียกพี่สาวของแม่ ซึ่งแตกต่างไปจากภาษาถิ่นนครศรีธรรมราชและ สงขลาที่ใช้ศัพท์ ป้า เรียกพี่สาวของพ่อหรือพี่สาวของแม่ก็ได้ และเมื่อพิจารณาการใช้คำ เรียกญาติในภาษาถิ่นสงขลา ก็พบว่าภาษาถิ่นย่อยนี้ให้ความสำคัญแก่ญาติฝ่ายพ่อและญาติฝ่ายแม่ เหมือน ๆ กันซึ่งเห็นได้จากคำเรียกน้องสาวของพ่อ และน้องสาวของแม่ว่า น้า ในขณะที่ ภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานีและนครศรีธรรมราชจะเรียก น้า เฉพาะน้องสาวของแม่เท่านั้น ถ้าเป็นน้องสาวของพ่อก็จะเรียกว่า อา

ข) การละเล่นของท้องถิ่น การละเล่นเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของ คนในถิ่นแต่ละถิ่นว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร การละเล่นที่ปรากฏอยู่ในถิ่นหนึ่ง อาจจะไม่ มีในถิ่นอื่น ๆ ผลของการวิจัยครั้งนี้พบว่า ความแตกต่างของการละเล่นของท้องถิ่นได้แบ่ง อยู่ในการใช้ภาษาของถิ่นนั้นคิวบ กล่าวคือ ภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานีจะมีคละเล่นชนิดหนึ่งที่ เรียกว่า "เล่นหมากหั่ว" ศัพท์นี้ไม่ปรากฏในภาษาถิ่นย่อยอื่น ๆ หมากหั่ว นี้เป็นของเล่น ที่ผู้เล่นในท้องถิ่นคิดทำขึ้นมาเพื่อใช้แทนลูกข่าง โดยนำหมากมาเจาะรูตรงกลาง แล้วใช้ไม้เสียบ เป็นแกน เวลาเล่นจะใช้มือบีบแทนที่จะใช้เทือกเป็นเครื่องช่วยในการบีบเหมือนกับการเล่นลูกข่าง โดยทั่ว ๆ ไป

ค) อาหาร อาหารเป็น 1 ในปัจจัย 4 ที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต แต่ในการดำรงชีวิตของคนแต่ละถิ่นย่อมมีการปรุงแต่งหรือประกอบอาหารบางอย่างด้วยวิธีการที่ต่างกัน ความแตกต่างในเรื่องนี้ส่วนหนึ่งได้สะท้อนให้เห็นจากการเรียกชื่ออาหารเหล่านั้น ตัวอย่าง เช่น หน่วยอรรถ "ขนมครก" ใช้ศัพท์แตกต่างกันประเภท สฎ.= นศ./สช. โดย สฎ.= นศ. แทนด้วยศัพท์ หนมครก ส่วน สช. แทนด้วยศัพท์ หนมเบ็อง การที่ภาษาถิ่นสงขลาเรียกขนมชนิดนี้แตกต่างไปจากอีกสองถิ่นเป็นเพราะเรียกชื่อขนมตามภาษาถิ่นที่ใช้ประกอบอาหารแต่เดิม แม้ว่าปัจจุบันจะใช้ภาษาถิ่นที่ประกอบการเหมือนถิ่นอื่น ๆ แล้ว ก็ยังคงเรียกขนมชนิดนี้ตามชื่อเดิมอยู่

ง) คำเรียกเครื่องมือเครื่องใช้เฉพาะถิ่น เครื่องมือเครื่องใช้เฉพาะถิ่นเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันของคนในถิ่น กล่าวคือ อาจสะท้อนให้เห็นถึงอาชีพของคนในถิ่นนั้น ๆ ได้ ความแตกต่างในเรื่องนี้ ส่วนหนึ่งจะเห็นได้จากภาษาที่ใช้เรียกเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพของคนในถิ่น จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า มีเครื่องมือเครื่องใช้บางอย่างปรากฏอยู่เฉพาะบางถิ่นเท่านั้น เช่น ภาษาถิ่นนครศรีธรรมราชมีภาษาถิ่นจกสถานชนิดหนึ่งที่เรียกว่า เจ็ย ซึ่งทำจากไม้ไผ่ มีรูปร่างคล้ายกระดิ่งขนาดเล็กแต่กลิ้งกว่า คนในถิ่นนี้จะใช้เป็นเครื่องมือสำหรับช้อนกุ้ง และลูกปลา ภาษาถิ่นนี้ไม่ปรากฏในภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานีและสงขลา หรือจะเห็นได้จาก ขิง ซึ่งเป็นเครื่องกันฝน ทำด้วยใบตะคร้อ ลักษณะคล้ายรูปสามเหลี่ยม มีไม้เสียบตรงกลางเป็นค้ำมุดือแบบค้ำมุดัก เป็นเครื่องใช้ที่คนในท้องถิ่นของจังหวัดนครศรีธรรมราชและสงขลาใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวันเมื่อต้องออกไปทำงานในไร่ในสวนในเวลาฝนตก แต่ไม่ปรากฏว่าคนในท้องถิ่นของจังหวัดสุราษฎร์ธานีใช้สิ่งนี้

5.2.3 เหตุทางประวัติศาสตร์ ถ้าศึกษาทางประวัติศาสตร์ นับเนื่องด้วยการสงครามหรือการติดต่อค้าขายระหว่างกันก็ตาม จะพบว่าเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้มีภาษาอื่น ๆ เข้ามาปะปนอยู่ในภาษาไทย กล่าวคือ มีการใช้คำเหล่านั้นทับศัพท์บ้าง หรืออืมบางส่วนมาใช้โดยการปรับเสียงให้เหมือนภาษาแม่บ้าง หรือสร้างคำใหม่ขึ้นมาบ้าง ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ในเรื่องของภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันจะมี

อยู่ในทุกภาคของประเทศไทย แต่ละถิ่นที่รับคำในภาษาอื่น ๆ มาใช้เพราะเหตุดังกล่าว จะมีการปรับเสียงให้คล้ายกับภาษาถิ่นของตนเพื่อความสะดวกในการออกเสียงเป็นประการสำคัญ ในภาษาไทยถิ่นใต้ก็เช่นเดียวกัน ปรากฏว่ามีการใช้ศัพท์ในลักษณะดังกล่าว ปะปนอยู่มาก จังหวัดใดที่อยู่ใกล้ชายแดนประเทศอื่น ก็มีโอกาสใช้ศัพท์ของประเทศเหล่านั้นปะปนอยู่มาก เมื่อรับเข้ามาใช้เป็นเวลานานเข้า มีการปรับเสียง กลายเสียง และในที่สุดก็กลายเป็นภาษาถิ่นของตนไปโดยไม่รู้ตัว จากผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่ามีการใช้ศัพท์แตกต่างกันระหว่างถิ่น ความแตกต่างของศัพท์เหล่านั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเหตุทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวมาแล้วนั่นเอง จึงจะยกตัวอย่างจากข้อมูลที่น่ามาศึกษาวิจัยครั้งนี้

คำยืมภาษาต่างประเทศที่ปะปนอยู่ในภาษาไทยถิ่นใต้ทั้งสามถิ่น ส่วนหนึ่ง ได้มาจากงานวิจัยของ วิจิตร ณัฏฐ์ (2499) และภิญโญ จิตต์ธรรม (2513) ได้แก่

ก) คำยืมจากภาษาชวามลาญ

หน่วยอรรถ (ก) 5.27 "ข้าวโทค" ใช้แตกต่างกันประเภท นศ. = สช./สฎ. โดย นศ. = สช. แทนด้วยศัพท์ ลุง แต่ สฎ. แทนด้วยศัพท์ ข้าวโทค คำว่า ลุง นี้เป็นศัพท์ที่รับเข้ามาจากภาษาชวามลาญว่า Jagong ซึ่งเป็นคำเรียกข้าวโทค ผู้วิจัยคาดคะเนว่า ภาษาถิ่นสงขลานั้น่าจะเป็นผู้รับเข้ามาใช้ก่อน เพราะเป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้ชายแดนมากกว่า ซึ่งอาจจะรับมาโดยตรงหรือรับมาจากจังหวัดชายแดนอื่น ๆ อีกครั้งก็ได้ และในเวลาต่อมาที่มีการใช้ศัพท์ดังกล่าวในจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดใกล้เคียงอื่น ๆ เพราะการคมนาคมติดต่อทางการค้าขาย การอพยพย้ายถิ่น ฯลฯ คาดว่าคงมีกระบวนการปรับเสียง ดัดพยางค์ จึงกลายเป็นศัพท์ ลุง ใช้ในภาษาปัจจุบัน ถ้าพิจารณาศัพท์ที่แทนหน่วยอรรถเดียวกันนี้ในภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานี จะเห็นได้ว่าใช้ศัพท์เหมือนกับภาษาไทยถิ่นกลาง คงเป็นเพราะสภาพภูมิศาสตร์ที่สุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดภาคใต้ตอนบนถึงเหตุผลข้อ 1.

หน่วยอรรถ (ก) 5.175 "ละมุด" ใช้แตกต่างกันประเภท
 สฎ.= นศ./สช. โศย สฎ.= นศ. แทนด้วยศัพท์ มุกหรั่ง ส่วน สช. แทนด้วย
 ศัพท์ สะหวา ซึ่งมาจากภาษาชวามลาญว่า Sawa

หน่วยอรรถ (ก) 5.109 "ฝรั่ง" ใช้แตกต่างกันประเภท
 นศ.= สช./สฎ. โศย นศ.= สช. แทนด้วยศัพท์ ขุมพู ส่วน สฎ. แทนด้วยศัพท์
ย่าหนู ซึ่งมาจากภาษาชวามลาญว่า Jambu เมื่อมีการปรับเสียง กลายเสียง
 จึงมีความแตกต่างระหว่างถิ่น

หน่วยอรรถ 4.101 "ภาชนะคักน้ำที่ทำด้วยใบจาก หรือกาบหมาก"
 ใช้แตกต่างกันประเภท สฎ./นศ./สช. โศย สฎ. แทนด้วยศัพท์ หมง ส่วน นศ.
 แทนด้วยศัพท์ หมาคักน้ำ และ สช. แทนด้วยศัพท์ หมา ซึ่งมาจากภาษาชวามลาญว่า
Timba แล้วมีการปรับเสียง กลายเสียง และสร้างคำ

หน่วยอรรถ (ก) 12.191 "บ้ำจี้" ใช้แตกต่างกันประเภท
 นศ.= สช./สฎ. โศย นศ.= สช. แทนด้วยศัพท์ ลาต้า ส่วน สฎ. แทนด้วยศัพท์
บ้ำจี้ คำว่า ลาต้า มาจากภาษาชวามลาญว่า Latab

หน่วยอรรถ (ก) 2.9 "ห่อตา" และ (ก) 2.15 "แม่ฮาย"
 ใช้แตกต่างกันประเภท สฎ./นศ./สช. โศย สฎ. แทนด้วยศัพท์ ห่อตา แม่ฮาย
 ส่วน นศ. แทนด้วยศัพท์ ห่อตา แม่ฮาย โตะตา โตะฮาย ส่วน สช. แทนด้วย
 ศัพท์ โตะตา โตะฮาย คำว่า โตะ ในภาษามลาญหมายถึง ผู้ควรเคารพ หรือ
 ผู้เฒ่า มีการรับคำมาใช้ แล้วสร้างคำขึ้น

ข) คำยืมจากภาษาจีน

หน่วยอรรถ (ก) 9.33 "วันเส้น" ใช้แตกต่างกันประเภท
 นศ.= สช./สฎ. โศย นศ.= สช. แทนด้วยศัพท์ คังหน/คังหนุ และ เส้นแกงร้อน
 ส่วน สฎ. แทนด้วยศัพท์ คังหน

หน่วยอรรถ (ช) 9.74 "เจากวอย" ใช้แตกต่างกันประเภท
 สฎ. = นศ./สช. โดย สฎ. = นศ. แทนด้วยศัพท์ วุ้นคำ ส่วน สช. แทนด้วยศัพท์
เจากวอย

หน่วยอรรถ (ช) 9.85 "ปาห้องโก" ใช้แตกต่างกันประเภท
 นศ. = สช./สฎ. โดย นศ. = สช. แทนด้วยศัพท์ ชะโฮย จะโฮย ส่วน สฎ.
 แทนด้วยศัพท์ กวยฉก

ค) คำยืมจากภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส

หน่วยอรรถ 4.112 "รถบรรทุก" ใช้แตกต่างกันประเภท
 สฎ. = นศ./สช. โดย สฎ. = นศ. แทนด้วยศัพท์ รถสิบล้อ ส่วน สช. แทนด้วยศัพท์
รถสิบล้อ กับ รถลอหรี ซึ่งคำหลังมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า lorry

หน่วยอรรถ 4.84 "ป๊อบ" ใช้แตกต่างกันประเภท สฎ./นศ./สช.
 โดย สฎ. แทนด้วยศัพท์ ป๊อบ กับ ป๊อง ส่วน นศ. แทนด้วยศัพท์ ป๊อบ และ สช.
 แทนด้วยศัพท์ ป๊อบ กับ ปอด คำว่า ปอด เพี้ยนมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า pot

หน่วยอรรถ 3.25 "ลิปสติก" ใช้แตกต่างกันประเภท นศ. = สช./สฎ.
 โดย นศ. = สช. แทนด้วยศัพท์ หลุก ส่วน สฎ. แทนด้วยศัพท์ หลุก กับ หลิบ
 คำว่า หลิบ มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า lipstick ส่วนคำว่า หลุก ผู้วิจัย
 คาดว่ามาจากคำในภาษาฝรั่งเศสว่า rouge ซึ่งแปลว่า สีแดง ภาษาดั้งเดิมทั้งสามรับมา
 ใช้ โดยการปรับเสียงและสร้างคำ โดยใช้ในความหมายเดียวกันกับคำว่า หลิบ
 ซึ่งหมายถึงลิปสติก

หน่วยอรรถ 3.17 "เน็คไท" ใช้แตกต่างกันประเภท สฎ. = นศ./สช.
 โดย สฎ. = นศ. แทนด้วยศัพท์ ไก ส่วน สช. แทนด้วยศัพท์ เน็คไก ซึ่งมาจากคำ
 ในภาษาอังกฤษว่า neck tie แล้วมีการปรับเสียงให้เหมือนกับภาษาไทยถิ่นใต้

หน่วยบรรด (ข) 9.77 "ทอฟฟี่" ใช้แตกต่างกันประเภท
 สฎ.= นศ./สช. โดย สฎ.= นศ. แทนด้วยศัพท์ ลูกอม กับ ข้าวดี ส่วน สช. แทน
 ด้วยศัพท์ ลูกอม ซึ่งมีการปรับเสียงและสร้างคำ โดยรับมาจากคำในภาษาอังกฤษ
 ว่า toffee

5.2.4 การสร้างคำ การสร้างคำเป็นกระบวนการที่ปรากฏอยู่ในทุกภาษา
 ซึ่งวิธีการสร้างคำในแต่ละภาษาก็จะแตกต่างกันออกไป จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า
 ในภาษาล้านน้อยทั้ง 3 ภาษามีวิธีการสร้างคำขึ้นสำหรับใช้เฉพาะถิ่นด้วยวิธีการต่าง ๆ
 ก็มีรายละเอียดที่จะกล่าวถึงไต่กัน

ก) การประสมคำ การประสมคำขึ้นเป็นคำใหม่ มักทำเพื่อจำแนก
 ความแตกต่างของสิ่งที่แตกต่างกันในเรื่องของขนาด รูปร่าง หรือวัตถุประสงค์ของการ
 ใช้สอย เป็นต้น การประสมคำขึ้นเป็นคำใหม่นี้ ถ้าเป็นกรณีที่ต้องการจำแนกความ
 แตกต่างของขนาดของของสิ่งหนึ่ง ก็จะใช้คำที่บอกขนาดมาเป็นคำขยายเพื่อบอกความ
 แตกต่างนั้น ๆ ส่วนในเรื่องของการจำแนกรูปร่างลักษณะหรือวัตถุประสงค์ของการใช้สอย
 ก็มีการประสมคำด้วยวิธีการเดียวกัน ตัวอย่าง เช่น

หน่วยบรรด 4.21 "กะละมัง (ขนาดใหญ่)" จะใช้ศัพท์แตกต่าง
 กันประเภท นศ.= สช./สฎ. โดย นศ.= สช. แทนด้วยศัพท์ โคมใหญ่ แต่ สฎ.
 แทนด้วยศัพท์ โคมเหล็ก และในทำนองเดียวกัน หน่วยบรรด 4.20 "กะละมัง
 (ขนาดเล็ก)" นศ.= สช. แทนด้วยศัพท์ โคมเล็ก ส่วน สฎ. แทนด้วยศัพท์ โคม
 เป็นต้น การสร้างคำเพื่อเรียกสิ่งของที่มีขนาดใหญ่ / เล็ก ต่างกันที่ปรากฏในหน่วยบรรด
 อื่น ๆ ได้แก่ หน่วยบรรด 4.16, 4.17, 4.50 และ 4.51 (ดูภาคผนวก)

หน่วยบรรด 3.30 "สร้อยคอ" จะใช้ศัพท์ต่างกันประเภท
 นศ.= สช./สฎ. โดย นศ.= สช. แทนด้วยศัพท์ สายคอ ส่วน สฎ. แทนด้วย
 ศัพท์ สร้อยคอ จะเห็นว่าศัพท์ที่ใช้ในภาษาล้านนครศรีธรรมราชและสงขลา เกิดจาก
 การสร้างคำโดยการเอาลักษณะสำคัญที่เป็นสายคั้ง เอาคำว่า คอ ซึ่งเป็นที่อยู่ของสาย

เป็นคำชยา หรือหน่วยอรรถ 4.54 "ชาม" มีการใช้ศัพท์แตกต่างกันประเภท
 สฎ.= สช./นศ. โดย สฎ.= สช. แทนด้วยศัพท์ จานทวยลิก ส่วน นศ. แทนด้วย
 ศัพท์ ชาม เป็นต้น การสร้างคำโดยยืมลักษณะ¹ เช่นนี้ ปรากฏอยู่เป็นจำนวนมากใน
 ภาษาไทยถิ่นใต้ เช่น หน่วยอรรถ 3.28, 3.45 (ข) 5.228 ฯลฯ
 (ดูภาคผนวก)

หน่วยอรรถ 4.28 "แก้ว" มีการใช้ศัพท์แตกต่างกันประเภท
 นศ.= สช./สฎ. โดย นศ.= สช. แทนด้วยศัพท์ จอก แต่ สฎ. แทนด้วยศัพท์
จอกแก้ว หรือหน่วยอรรถ 4.61 "ตะลุมทล" ใช้ศัพท์แตกต่างกันประเภท สฎ.= นศ./สช.
 กล่าวคือ สฎ.= นศ. แทนด้วยศัพท์ หลุมทล ส่วน สช. แทนด้วยศัพท์ หลุมทล
 กับ ทอนไม้ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าเป็นการสร้างคำที่เกิดจากการควัศัพท์เป็นส่วนประกอบ
 เป็นสำคัญ หน่วยอรรถอื่น ๆ ได้แก่ 16.94 , 16.100 ฯลฯ (ดูภาคผนวก)

หน่วยอรรถ 4.74 "ทัพพี" มีการใช้ศัพท์แตกต่างกันประเภท
 สฎ./นศ./สช. โดย สฎ. แทนด้วยศัพท์ ช้อนตักข้าว ส่วน นศ. แทนด้วยศัพท์
หวิก และ สช. แทนด้วยศัพท์ หวิกตักข้าว หรือหน่วยอรรถ 4.1 "กรรไกรหนีบ
 มาก" ใช้ศัพท์ต่างกันประเภท สฎ.= สช./นศ. คือ สฎ.= สช. แทนด้วยศัพท์
ไกรตีมมาก ส่วน นศ. แทนด้วยศัพท์ ไกรลิตหมาก เป็นต้น ศัพท์เหล่านี้ส่วนใหญ่
 เกิดจากการสร้างคำโดยนำเอาคำกริยามาเป็นส่วนประกอบของคำ เพื่อให้ได้ความหมาย
 ที่ตรงกับการใช้สอยเป็นสำคัญ หน่วยอรรถที่มีการสร้างคำประเภทนี้มีอยู่เป็นจำนวนมาก
 (ดูภาคผนวก)

ข) การช้อนคำ การช้อนคำโดยการใช้คำที่มีความหมายเหมือนกัน
 หรือคล้ายคลึงกันมาช้อนกันขึ้นเป็นคำใหม่เพื่อใช้เน้นความหมาย คำที่เกิดจากการช้อนคำ
 ในลักษณะดังกล่าวนี้ ได้แก่ หน่วยอรรถ (ค) 12.417 "มาก, เยอะแยะ (สิ่งไม่มีชีวิต)"

¹รวมทั้งคำที่ใช้เรียกประเภท (Generic term) ด้วย ศัพท์ใน
 หมวดที่ 4 ในภาคผนวก

มีการใช้ศัพท์แตกต่างกันประเภท สฎ./นศ./สช. โดย สฎ. แทนด้วยศัพท์ โซลู กับ ครัน ส่วน นศ. แทนด้วยศัพท์ กะลู กับ ครัน และ สช. แทนด้วยศัพท์ ครัน โซ ลู กับ จัน จะเห็นได้ว่าคำว่า โซลู เป็นการสร้างคำโดยการใส่ คำซ้อน เพื่อเน้นความหมาย

ค) การซ้ำคำ การซ้ำคำทำโดยการใส่คำซ้ำ 2 พยางค์เพื่อเน้นความหมายของคำ กล่าวคือ ใช้คำที่เหมือนกันทั้งเสียงและความหมายซ้ำกันในคำ 1 คำ ตัวอย่าง เช่น หน่วยอรรถ (ก) 12.254 "(เหนียว) มาก, ยิง" มีการใช้ศัพท์แตกต่างกันประเภท นศ.= สช./สฎ. โดย นศ.= สช. แทนด้วยศัพท์ 2 ศัพท์ที่เหมือนกันคือ ปัก ๆ กับ ปัก ๆ ส่วน สฎ. แทนด้วยศัพท์ หนัก อนึ่ง คำซ้ำ อาจประกอบด้วยพยางค์ซึ่งมีเสียงสระที่แตกต่างกันได้ เช่น หน่วยอรรถ (ก) 12.390 มีการใช้ศัพท์แตกต่างกันประเภท สฎ./นศ./สช. โดย สฎ. แทนด้วยศัพท์ ตุ้งตึง ส่วน นศ. แทนด้วยศัพท์ ตุ้งตึง กับ ว๊อค ๆ และ แวก ๆ และสงขลาแทนด้วยศัพท์ แวก ๆ แป๊ก ๆ แจ๊ก ๆ นม่ม และ ปวกเปือก เป็นต้น การสร้างคำประเภทนี้ ผลจากการวิจัยพบว่ามียอยู่เป็นจำนวนมากในหมวดที่ 11 และ 12 (ดูภาคผนวก) ผู้วิจัยเห็นว่าน่าสนใจมากและน่าจะได้มีการค้นคว้าเพิ่มเติมนำไปศึกษาต่อในเชิงเปรียบเทียบกับภาษาไทยถิ่นใต้บริเวณอื่น ๆ หรือเปรียบเทียบกับภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ ในเชิงอรรถศาสตร์

การสร้างคำขึ้นใช้เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า ในบางหน่วยอรรถภาษาถิ่นย่อยแต่ละถิ่นได้ใช้วิธีการสร้างคำที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างกันขึ้นระหว่างถิ่นในเรื่องของศัพท์

¹สุภาพร ลักษณะนิยนาวัน "คำซ้ำอุจจารณวิลาส : อีกแง่หนึ่งของระบบเสียงและระบบความหมายในภาษาไทย." วารสารอักษรศาสตร์ 14 (มกราคม 2525)

5.2.5 ตัวแปรทางสังคม นักวิจัยทางภาษาศาสตร์ทั้งหลายตระหนักดีว่า การใช้ภาษาแตกต่างกันนั้น สาเหตุหนึ่งมาจากเรื่องของสังคม อันได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และการตั้งถิ่นฐานหรือภูมิภาค เป็นต้น ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ได้สนับสนุนในเรื่องนี้เป็นอย่างดี กล่าวคือ เพศ และ อายุ เป็นตัวกำหนดความแตกต่างของการใช้ศัพท์ ตัวอย่าง เช่น

หน่วยอรรถ (ก) 11.309 "คำ (ผู้หญิงเป็นผู้กระทำกริยา)" มีการใช้ศัพท์เหมือนกันทั้งสามถิ่น คือ คำว่า กล้า แต่หน่วยอรรถ (ก) 11.308 "คำ (ผู้ชายเป็นผู้กระทำกริยา)" มีการใช้ศัพท์แตกต่างกันประเภท นศ.= สช./สฎ. โดย นศ.= สช. แทนคำยศัพท์ กล้า ส่วน สฎ. แทนคำยศัพท์ที่แตกต่างออกไปคือ ขย เป็นต้น

หน่วยอรรถ (ก) 12.387 "อ้วน (สัตว์และคนซึ่งไม่ใช่ทารก)" มีการใช้ศัพท์เหมือนกันทั้งสามถิ่นคือ คำว่า พี แต่หน่วยอรรถ (ก) 12.331 "อ้วน (สัตว์และคนที่อยู่ในวัยทารก)" มีการใช้ศัพท์แตกต่างกันประเภท สฎ.= สช./นศ. โดย สฎ.= สช. แทนคำยศัพท์ ม่อนทอน ส่วน นศ. แทนคำยศัพท์ มองซ่อง เป็นต้น

จากการพิจารณาความคล้ายคลึงและความแตกต่างของศัพท์ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า ศัพท์ที่ภาษาถิ่นทั้งสามใช้เหมือนกันนั้น ส่วนใหญ่ได้แก่ศัพท์ที่นักภาษาศาสตร์ทั้งหลายจัดว่าเป็นศัพท์พื้นฐาน (Basic Vocabulary) อันได้แก่ คำเรียกชื่ออวัยวะ คำเครือญาติ คำจำนวนนับ คำที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ เป็นต้น ส่วนศัพท์ที่ภาษาถิ่นทั้งสามใช้แตกต่างกันนั้น ได้แก่ศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับชื่อพืชและสัตว์ท้องถิ่น ชื่อโรคและอาการผิดปกติในร่างกาย และชื่ออาหาร/เครื่องดื่ม เป็นต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย